

Vse spise, v oceno poslano knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/l. Vse pošiljatve je pošiljati franko. Reklamacije so proste pošiljane. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

# UČITELJSKI TOVARIS

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverjenišstvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna šte. 1:50 Din. Članstvo „Pov. UJU—Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne notice vseh vrst je plačati po Din 2:50 od petih vrste. Inzeratni davek posebej. Pošt. čk. ur. 11.197.

## Zopet nov projekt šolskega zakona.

Po osmih letih ujedinjenja. — Narodna skupščina in prosvetna zakonodaja. — Historijat projektov zakona o narodnih šolah. — Dr. Čajkovčev projekt je izdelan po nalogu bivšega ministra prosvete g. St. Radiča. — Kritična ocena projekta.

Prvega decembra t. l. bomo praznovali osmo obletnico ujedinjenja.

Ako se ozremo na delo teh osmih let nazaj in pregledamo, kaj nam je dala v teh osmih letih »Narodna skupščina« za napredek na prosvetnem polju, vidimo, da so uspehi povsem negativni.

Po tolikih letih nimamo niti enega pozitivnega zakona v prosvetni smeri. Nimamo ne zakona o osnovnih šolah, ne o meščanskih šolah, ne zakona o raznih strokovnih šolah, ne zakona o srednjih šolah, ne zakona o visokih šolah.

Nimamo zakona o učiteljskih in učiteljskih izobrazbi, nimamo zakona o višjih pedagogičnih šolah in ne zakona o ureditvi Glavnega Prosvetnega Sveta.

Izmed splošnih prosvetnih zakonov nimamo ne zborovalnega in ne društvenega zakona, ne zakona o avtorskem pravu itd. itd. kar zadeva splošno prosveto.

Vse to čaka in čaka, razmere pa hite in hite ter sečejo nezdrave rane v naš državni organizem.

V veljavi so še stari zakoni, ki nas razkosavaio ter povzročajo upravni in stvarno prosvetni kaos, katerega še holi pospeševanje križaiče se odredbe ministra za ministrom.

Položai osnovnošolske zakonite podlage v državi je sledeč:

V Sloveniji in Dalmaciji je v veljavi avstrijski državni šolski zakon poleg deželnih zakonov za Kranjsko, Štajersko in Dalmacijo. Hrvatska ima svoj zakon. V Srbiji pa je v veljavi zakon o narodnih šolah iz leta 1904, ki se je razširil na Voivodino in Črno goro.

23. julia 1919 so se predvsem člani 29.—30. ter 33., 39., 41., 88. in 89. srbskega zakona o narodnih šolah v »Narodni skupščini« izpremenili in razširili na celo državo.

Z zakonom o državnih uradnikih od 31. julia 1923 so se vsi dosežani položai učiteljskega stanu izjednačili v vsei državi.

Gorenje izpremembe in vrniti zakon bi bil edini pozitiven uspeh, ki zadeva tudi prosvetno stroko.

Pred nami na ležijo celi kuni raznih projektov, predvsem osnovnošolskega zakona.

Ce jih pogledamo po vrsti, bi bili: »Načrti preustrojitve šolstva in na-

rodne prosvete«, od Zaveze inoslovenskega učiteljskega društva od l. 1919.:

»Načrt zakona o narodnih šolah«, ki ga je izdelala anketa višjega šolskega sveta v Ljubljani l. 1919.;

»Projekt zakona o narodnih šolah«, ki ga je izdelal »Prosvetni odbor« v Beogradu l. 1919.;

načrt okvirnega šolskega zakona ki ga je na podlagi projekta »Prosvetnega odbora« izdelala anketa »Zaveze inoslovenskih učiteljskih društev« l. 1920.;

projekt zakona o narodnih šolah, ki ga je izdelala anketa UJU l. 1921.;

tkzv. Radojevičev projekt zakona o narodnih šolah, kot prvi oficialni načrt ministristva, ki je izšel l. 1921.;

Radojevičev projekt je predelaval na to Glavni Prosvetni Svet v Beogradu, ki je izdal svoj projekt l. 1922.;

ta načrt je zopet internio predelalo ministristvo prosvete in ga je predložil takratni minister prosvete g. Miša Trifunović 17. januarja 1924 z odlokom P. Br. 284 predstavništva Narodne skupščine, ki ga pa ni obravnavala; ta načrt si je potem osvoil kot podlago minister prosvete g. Svetozar Prbičević ter ga je dal v predelavo UJU in na to še internio redakciji v ministristvu prosvete, na kar ga je predložil Narodni skupščini leta 1925.

V »Narodni skupščini« je prišel ta načrt v šolski odsek, kjer je dobil mnogo izprememb, a ni njeza obravnavala prišla niti do polovice projekta. Posamezna poglavja je minister sam odternil.

Minister prosvete g. St. Radič je dal nalog načelniku za osnovno nastavo g. dr. Sig. Čajkovcu, da izdela nov projekt šolskega zakona.

Ta je svoje delo izvršil »Narodna Prosveta« ie ta projekt v preteklih dneh napisnila, dobi se pa tudi v posebnih oddelkih. Morda ga izda v slovenskem prevodu Poverjenišstvo Ljubljana. Učiteljski dom v Mariboru ali Učiteljski konvikt Ljubljana.

Ako si ga osvoji tudi sedani minister prosvete, ni še definitivno.

Površen poled na dr. Čajkovčev načrt nam kaže, da je morda zadel milje naše države in potrebe naroda, tudi je uočeval moderne smeri šolstva: v koliko se sklada ta projekt e stališčem, zahtevami in posledici učiteljstva, ie pa sedaj nujna in neodložljiva dolžnost vsega učiteljstva, da to prouči in izrazi svoje mišljenje in kritiko. **Iv. D.**

Prav pridno se goie tudi ročna dela — dekliska, namreč vse, kar ie nuno potrebno na deželi, sai ih uče tudi strokovnjakinje, ki imajo tudi same gradiva lastnega, belokranjskega. Tov. Poldka Bavčková ima bogato zbirko vezenin, katerih ni več naiti med narodom, ker so že izumrle, nekaj ih pa še živi. Vse so bogate na ornamentih, sai smo že omenili, da spada Vinica med ene še najbolj bogatih okolišev v Beli Krajinu. Ravno v tem oziru ie, skoraj bi rekel premalo pažnje na drugih šolah. Vsaka šola bi imela prav lahko svoio zbirko...! Pa kako lena bi bila. Kaj lena — pomembna, pomembna! Pa to stane bi bil odgovor, časa ni itd. Vse to ie prazno — utopiti se ie treba. Sai ni treba kilometre dolgih vzorcev! Pogledimo najpridosteji način. Kupimo nekaj pol ovoinega papirja — sai imamo na razpolago denar za učila!! — v Ljubljani dobimo pa tudi v polah črneza, kateri boh odraza belo, ga razrežemo na primerno velike liste, kateri se seščieo ali so posamič vloženi v katonske platnice. Na te liste se pritrdi z nekaj nitimi vzorec, katereza lahko izpolnimo na robu lista s sliko in razlago, katero naredimo tudi lahko na posebnem papirju, ki naj bi bila priloga. To označimo z nadpisom ime s ložno in domače, kdo nam ie posodil original, kie

## Politična in kulturna svoboda za vse!

»Slomškova družba« in UJU. — Vsakemu članu je zajamčena svoboda. — Zaradi bodočnosti mora biti stanovsko enotno organiziran naš stan!

»Kulturno pa se organiziramo v novo ustanavljanjem društvu »Slomškova družba«, katerega namen bo gojiti pedagoško vedo na krščanskem svetovnem naziranju. Člani ne bodo samo učitelji in učiteljice, temveč vsakdo, ki hoče družbo v njenih namenih podpirati.«

V Ljubljani, dne 13. nov. 1926.  
**Ivan Štrukelj.**

»Dobrodošel nam mora biti v organizaciji vsak stanovsko zaveden učitelj in vsakemu mora biti zajamčena v njej popolna enakopravnost, svoboda vesti in mišljenja.«

Deklaracija, 17. julia 1926.

Od nikogar ne zahtevamo, da bi zatail svoje politično ali kulturno prepričanje in naziranje.

Vsakomur ie na prosto dano, da svobodno zastopna svoje kulturno in politično naziranje.

V organizaciji nočemo nianati nikakeza ne kulturnega in ne političnega nasilja, da bi hoteli članstvo uniformirati v političnem ali kulturnem naziranju — to ni naloga in ne cilii naših stanovskih organizacij.

Zaradi tega pa smo si lahko vseeno v stanovski organizaciji edini v sto in sto stanovskih vprašanjih in tudi šolskih in prosvetnih, ki so nam skupna. Zaradi tega ne bo nihče prikrivanja v svoiem kulturnem naziranju in prepričanju.

In oni, ki vidijo v »Slomškovi družbi« prikrito »Slomškovo zvezo« naj nimajo strahu in naj se vzpno že enkrat na

višino akademskega razgovora tudi v vprašanjih, v katerih si nismo enakeza kulturnega ali političnega naziranja ter naj vedo, da si tudi mi ne bomo dali kratiiti svobode za kulturno in politično udeistvovanje izven organizacije in si bomo znali čuvati in ne doli omeievati pravice, da si lahko ustanovimo tudi svoj forum za udeistvovanje v tem pravcu.

Ne bomo se na doli voditi od strasti, da bi zaradi tega naskakovali in rušili skupno stanovsko fronto, ki nam ie sedaj boh potrebna kakor kdakoli prej.

Naše kulturne organizacije ne bodo »avantarde« za naskoke in kulturna nasilja v naši stanovski organizaciji in zaradi njih ne bomo rušili dobrih odnošajiev v stanovski organizaciji za skupno obrambo skupnih stanovskih in drugih interesov.

Stanovska toleranca nas boh družila in dvigala na nivó višjega izobraženstva in višie stopnie civilizacije in kulturnega stremljenja.

Da ie povsod nar ducator izjem — to ie jasno in nas to ne sme plašiti!

Naša stanovska organizacija naj ne boh torišče, na katero bi vnašali sporna vprašanja in naj tudi ne bodo bohni kader proti enemu ali drugemu delu našega stana, temveč naj boh skupno torišče, na katero boh vnašali predvsem vprašanja, ki nas družijo, ki nas spajajo in ki napravljajo naš stan močan in enoten za skupen socialni boh našega stana in njeza dvig.

## Bugarski Učiteljski Savez.

Kongres bugarskega učiteljstva v Sofiji. — Bugarski Učiteljski Savez šteje 12.000 članov. — Učiteljski Savez je center Saveza 19 organizacij drugih strok in tvori temelj skupnosti z drugimi organizacijami. — Savez je ne-partijski in borbena organizacija. — Socialne ustanove Saveza. — Osnova je strokovno sindikalistična. — Iz programa Saveza.

Od 18. do 22. nula ove godine Bugarski ie učiteljski Savez održao svoi godišnji kongres u Sofiji. Poseta ie bila obilna.

Na kongresu ie konstatovano da ie uprkos mnogih smetnij B. U. S. u toku istekle godine brojno, materijalno i moralno pojačan.

Na dnevnem redu ie bilo nekoliko važnih pitanja. Dr. M. Geraskov ie izneo referat o »Vaspitanju deteta pod današnjim društvenim uslovima«. Ova ie referat izazvao plodnu diskusiju, u ko-

joj ie pažljivo pretreseno istaknuto pitanje. Bilo ie govora i o »prosvetnoj politici prošle godine«. Ovome pitanju poklonjena ie velika pažnja. Izabrana ie specijalna komisija, koja ie izradila opširnu rezoluciju o toj stvari. Kongres ie razmatrao i niz pitanja organizacijske, budžetne i profesionalne prirode.

Sva rešenja, donešena na kongresu, izšla su u poslednjem broju staleškog organa »Soznanie«.

B. U. S. stoji vrlo dobro finansijski. To se vidi iz izdanja, koja ie do sad pri-

bilo će bi storila to že kaka izmed njih prednic. Ni se ustrašiti dela vsako priliko nekaj — bolie še tako malo, kakor nič — ie vsai nekaj. Pogledimo, kako zanimiv ie kraj ki se ponaša e svoio zgodovino! kako šele dežela in narod. Žal, da uvidijo ljudie modrosti starčkov šele oh njih umiranju ko jim pa ne morejo več govoriti. Torei ob času na delo!

Sai to ni nikak trud, nikaka skrb, ker imamo odmerien čas zato, delavk pa tudi obilo. Zbrane motive boh lahko vpletali potem med vsakdanja dela: zadobili boh tudi pravi uogled v ornamentiko samo, kraievno posebnost in okolišev, dalje io spoznavali od drugega okoliša videli prehode in izovobolnjevanja ter not, od kie ie prišla in kam ie šla. Pogledimo: Kdo naredi nekaj stiliziranih listov cvetov poleg, vplete ob kraiu še kako črešnio — pred to stopio na kritiki ki so pravi moistri; eden trdi, da ie to izvirna narodna ornamentika: drug se krega da so vmes tuli vnlivi; tretii vrže pod mizo, ker ie oskrnjen tip; peti gleda e solzami v očeh, ker nač mora gledati poleg na stoka proti drugim: — Bože stvoriteli misli da ie ton naroden, bah skoraj ne boh! — To so »tuhtovci«. V resnici ie pa delo pastirčka ki snoh ne ve, kaj ie to: narodna ornamentika... (Dalie prih.)

## LISTEK.

ALBIN ČEBULAR:

### Šolske razstave.

(Bela Krajina.)

(Dalje.)

5. Vinica.

Seveda so to dela višie stopnie, ali vendar. Velika predvaia, natančno upoznavanie podavanja prava razdelitev snovi vse to ie stalo obilo truda, česar seveda ne vidimo — vidimo le izdelke to pa občuti vsak vzroitelci, sai ve koliko muke zahteva vsak rezultat. Osnovni pojmi in predvate vse ie bilo prav dobro podano ter tudi jasna pot. Take želimo da bi zbrali nekaj del, namreč razvojnih: od najnižjega do najvišjega, prinesli k učiteljskemu zborovanju ter tam razložili na predmetih potek pravilnosti pa tudi povedali z besedo nepravilnosti katere so se pojavljale med izdelovanjem, kar boh odvrčalo učitelie od istih povrešek ter ihm omogočalo hitrejšo pot ter jasnešo dosego popolne dovršitve dela.

Izdelki niso bili mali, kakor imajo otroci navado da ih izvrše, ampak so bili nareieni v precej veliki obliki ter izdelani zelo okusno.